

Alastair Ager heeft onder andere gewerkt als senior onderzoeker aan het Engelse departement voor internationale ontwikkeling. Aan de Universiteit van Columbia was hij onderzoeksdirecteur van het ‘Care and Protection of Children in Crisis program’, en uitvoerend directeur van de ‘Global Health Initiative at the Mailman School of Public Health’. Sinds juli 2015 is hij werkzaam als directeur internationale gezondheidszorg en ontwikkeling aan de universiteit Queen Margaret in Edinburgh, Schotland, naast zijn functie als hoogleraar aan de universiteit van Columbia. Zijn huidig onderzoek richt zich op het gebied van psychische gezondheid van vluchtelingen, psychosociaal welbevinden en kinderbescherming, het plannen en organiseren van (sociale) gezondheidszorgprogramma’s en de rol van onderzoek in humanitaire- en ontwikkelingshulp. Ik las enkele artikelen van zijn hand, beluisterde zijn key-note presentatie op 11 maart en had een online uitwisseling per mail.

De huidige humanitaire crisis is zowel nieuw als niet nieuw. Niet nieuw is de schok die teweeg wordt gebracht door het geweld dat plaats vindt, de gruwelijkheden en de erbarmelijke omstandigheden. Er zijn nog levendige herinneringen aan het uiteenvallen van Zaïre, de Rwandese ge-

nocide, de oorlog op de Balkan en de Tsunami in de Indische Oceaan. ‘Our memory dulls the raw horror of events, and then leaves us disconcerted once more when we sense things falling apart.’ Nieuw nu is de verandering in de algehele solidariteit met humanitaire inzet en moeite. Die wordt minder – zelfs in Europa, waar dit toch altijd een belangrijke waarde is geweest.

Op het moment gaat Ager’s aandacht vooral uit naar het verzamelen van concreet bewijs voor veerkracht of weerbaarheid: wat ondersteunt of onderhoudt het en wat zijn factoren die het doen afbrokkelen? En dan vooral met betrekking tot uitdagende regio’s waarbinnen het zo’n relevant concept is. Voorbeelden zijn het werk in Noord-Nigeria waar onderzoek gedaan wordt naar het overeind blijven van het gezondheidsstelsel nadat Boko Haram er verwoestingen heeft aangericht, en Jordanië waar Syrische kinderen neerstrijken en extreme logistieke en methodologische moeilijkheden worden overwonnen. Ondanks de moeilijkheden meent Ager dat hij in staat is geweest data te verzamelen waarmee een goed beeld kan worden gekregen voor interventies in deze regio’s.

Terwijl veerkracht niet een heel helder concept is, is het als idee belangrijk voor het organiseren van effectieve interventies. Omdat het op een

bepaalde manier meer *mindful* en respectvol is waar het de capaciteiten en de autonomie van individuen en gemeenschappen betreft in moeilijke omstandigheden. We hoeven daarbij niet te kiezen voor individuele, familiale, gemeenschaps- of maatschappelijke niveaus van analyse in onderzoek. Het is veel meer een uitdaging om manieren te vinden om analyses en interventies aan elkaar te gaan verbinden, op elk van deze niveaus.

Ager ziet steeds scherper het web van bronnen die voorhanden zijn in een bepaalde context als de elementen van veerkracht. Die bronnen kunnen op niveau van het individu, de familie, gemeenschap of maatschappij zijn. Het gaat vooral om de manier waarop zij in systemen verbonden zijn, of interacteren – net zozeer als om het aantal bronnen dat er is. Yobe in Noord-Nigeria en Gaza hebben laten zien dat het vooral de verbindingen tussen bronnen en het gebruik ervan zijn die verschil maken. En Ager verwacht hetzelfde te zien in Nepal waar hij gemeenschappen gaat bezoeken die zich herstellen van de aardbeving in 2015.

Op 11 maart liet Ager in zijn key-note een prachtige foto zien van een man achter een naaimachine in een vluchtelingen (tenten-)kamp. Hij kent het type

naaimachine goed, het was ook in gebruik in zijn eigen familie – en weet dat het ding loodzwaar is. Hoe heeft deze man in het geweld van de vlucht, bedacht zijn naaimachine mee te brengen – en hoe is hem dat gelukt? Dat kan alleen maar door samenwerking met anderen zijn gebeurd. Eenmaal ter plekke, legt het de man geen windeieren – hij kan er tentdoeken mee maken die beschutting bieden, en dus waardevol zijn.

Zoals in bovenstaand voorbeeld geïllustreerd, is een gevoel van zelfstandigheid en het heft in eigen hand kunnen nemen erg belangrijk. De *mental health* professies kunnen hier verschil maken. Niet uitsluitend op individueel niveau, ook in groepen wordt veel bereikt (Scholte, 2013).

Ager prijst zich gelukkig dat hij in de afgelopen decennia de kans heeft gekregen als psycholoog in een multidisciplinaire context te werken. Kennis over de psychologie heeft hij kunnen toepassen in het veld te midden van epidemiologen, sociologen, pedagogen, antropologen, economen en managers. 'For me, the proposed humanity in food distribution, the sensitivity to settlement that facilitated connection with kin, the emphasis on ensuring agency of the affected population through their full participation in planning activities all reflected psychosocial concerns, albeit in a manner informed by other disciplines'.

Hij heeft voor het internationale humanitaire werk gekozen, samen met zijn echtgenote, vanuit verschillende motieven, waaronder geloofsovertuigingen, confrontatie met een meer

complexe en onrechtvaardige wereld dan voorheen aangenomen tijdens jeugd jaren en studie en tot slot, het inzicht dat de klinische thema's in individuele behandeling sterk beïnvloed worden door sociale, economische en culturele omstandigheden. Hij is toen met zijn vrouw samen gaan werken in Malawi in Zuid Afrika. 'The rest is history'.

Referenties

Ager, A., J. Metzler, M. Vojta & K. Savage, K. (2013), 'Child friendly spaces: A systematic review of the current evidence base on outcomes and impact', in: *Intervention*, 11, 2, 133-147.

Ager, A., H. de Pinho, M. Lembani, K. Bennett, P. Delobelle & Ch. Zarowsky (2015), *Health systems resilience: A systems analysis*. New York: Mailman School of Public Health.

Scholte, P. (2013), *Mental health in war-affected populations* (proefschrift Universiteit van Amsterdam). Diemen: Arq.

TRUDY MOOREN is klinisch psycholoog bij Stichting Centrum '45 en universitair hoofd-docent bij Klinische Psychologie Universiteit Utrecht en Stichting Arq. Ze is coördinator van het programma Kind, gezin en trauma bij Arq.